

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY

IDŐSZAKI KIADVÁNYA

13. SZÁM

2015 JANUÁR-MÁRCIUS

IMPRESSZUM

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY IDŐSZAKI KIADVÁNYA

MEGJELENIK : negyedévente

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: az alapítvány elnöke és kuratóriumi tagjai

A kuratórium elnöke: Varga Sándor

A kuratórium tagjai: Küzmös Csaba

Lakó Antal

Tóth Sándor

Vajó Sándor

Virágh Dezső

LEVELEZÉSI CÍM: Varga Sándor Nyírtura, Rózsa u. 10. 4532

EMAIL CÍM: vargasa@freemail.hu

HONLAP: www.sirokialapitvany.hu

Tisztelt Madárbarát

Kiadványunk negyedik évfolyamának első számát tarja kezében illetve olvassa honlapunkon a kedves Olvasó. Nagy örömünkre szolgált, hogy ez évtől egy honlapot is sikerült céljaink szolgálatába állítani. A folyamatos információcsere elengedhetetlenül fontossá tette egy állandó, frissülő honlap elkészítését. A honlapon igyekszünk bemutatni minden, az Alapítvánnyal kapcsolatos tudnivalót, eseményt. Az eddig megjelent kiadványaink is egyszerűen letölthetők innen kétféle pdf formátumban, egy lapenkénti elrendezésben, valamint összefűzhető füzet formájában is. Honlapunk elérhetőségét az impresszumban találja az Olvasó.

Céljaink ez évben sem változtak: Siroki Zoltán hagyatékának és szellemiségének ápolása és megőrzése, a hazai díszmadártenyésztés népszerűsítése, eredményeinek publikálása, a vándorserleg, a Siroki-Díj évenkénti odaítélése. Lehetőségeink – főképpen anyagi – sokkal több kitűzött cél elérését nem is teszik lehetővé, ám bízunk benne, az eddigi támogatóink mellé egyre több madarászt is megnyerhetünk ügyünk érdekében.

Újra és újra arra buzdítjuk a hazai tenyésztőket, eredményeiket vessék papírra, az Alapítvány örömmel fogad minden szakmai írást. Siroki Zoltán öröksége pontosan azért az egyik legértékesebb a hazai avikultúrában, mert gyakorlatilag minden egyes eredményét igyekezett megosztani és számos formában publikálni a hazai és az európai madarászok ismereteit is bővítve.

A február és március hónapok a tenyésztőidőszakra való felkészülés mellett az adóbevallások időszaka is. Kérjük azokat a tenyésztőket, akiknek módjuk van adójuk 1%-át felajánlani, támogassák Alapítványunkat. Adószámunk a következő: 18044861-1-15.

Bízunk abban, hogy e kiadványunkban is talál az Olvasó számára érdekes írást, és kívánjuk, hogy a 2015-ös év mindenki számára az egyik legeredményesebb tenyésztésév legyen!

VÁLOGATÁS SIROKI ZOLTÁN ISMERETTERJESZTŐ ÍRÁSAIBÓL 12. RÉSZ

A feketefejú apácamadár sikeres keresztezése japáni sirálykával

1957-ben történt, hogy egy szerencsés véletlen folytán három hím és egy nőtény feketefejú apácamadárhoz (*Lonchura malacca* L.) jutottam.

Csíz nagyságú madarak. A fej és a nyak a begyig fénylő fekete. Egyes alfajoknál feketésbarna vagy füstbarna. A test alsó részének közepe és az alsó farkfedők kisebb-nagyobb kiterjedésben feketék. Egyéb részük vörösbarna. A szem sötétbarna, a láb sötétszürke. A hím és nőtény egyforma. Hazája Elő- és Hátsó-India, Ceylon, Borneó, Szumátra, Celebesz, Fülöp-szigetek, Tajvan (Formóza). Érdekes, hogy Jáván egészen hiányzik és ott a feketetorkú apácamadár (*Lonchura feruginosa*) helyettesíti.

Madaraim közül az egyik hím még nem volt egészen kiszíneződve, tehát még egy éves sem volt. Egy tágas – 100 x 50 x 60 cm-es kalitban helyeztem el őket, abban a hiú reményben, hogy talán költeni is fognak. A hímek buzgón ékeltek, de egyéb nem történt. Másfél éven belül a két idősebb hím elpusztult. A megmaradt pár 1959. év nyarán végre fészeképítéshez látott. A hím egy elől nyitott költőládikába szorgalmasan cipelte a fészekanyagot, amely különböző fűfélékből állott, fészket belül nagy mennyiségű papírvattával bélelte ki. Sokat tartózkodtak mindketten a fészekben, de tojásrakás nem történt.

Az apácamadár fajok, beleszámítva a muskátpintyet is (*Lonchura punctulata* L.), fogságban nagyon nehezen költenek, a hibridizáció ellenben, főleg japáni sirálykával (*Lonchura striata* L.) sokkal könnyebben megy. Tekintettel arra, hogy 1961-ben már a hím is 4. életévébe lépett, tehát nem volt egészen fiatal, sürgősen összeházasítottam egy fiatal nőtény barna-tarka japáni sirálykával. Ha már tiszta vérben nem sikerült apáca madarak tenyésztésem, legalább hibrideket lássak.

A két madár hamarosan megbarátkozott, a hím újra fészeképítéshez látott, és rövidesen együtt volt a három tojásból álló fészekalj. Június 12-től megkezdődött a kotlás, nappal felváltva, éjjel mindketten ültek. Kezdetben nem mertem zavarni őket, mivel nem ismertem az apácamadár természetét, de felesleges volt minden aggodalmam. A hímet éppúgy nem lehetett megzavarni, mint a japáni sirálykát, sőt, ha a kalitkához közeledtem, gyorsan eltűnt a fészekben és alig lehetett onnan kizavarni. 13 napi kotlás után kikelt 3 fióka. A szülők nagy buzgalommal etettek, a kicsinyek szépen fejlődtek és július 14-én, vagyis 19 nap múlva teljesen kitollasodva elhagyták a fészket. A fiókák színben, alakban és viselkedésben tökéletes apácamadarak voltak, a fiatalkori tollruhában a japáni sirályka beütésnek nyoma sincs. Felül sötétbarna, alul sárgásbarna színűek, a csőr fekete.

A kirepülés után a 9. napon a fiókákat elválasztottam az öregektől, mert azok újra költéshez láttak. A második fészekalj öt tojásból állott, kilelt és felnevelkedett 3 fióka. A harmadik fészekalj újra 5 tojásból állott, kikelt és felnevelkedett 2 fióka.

Negyedik költést nem engedélyeztem. Három költésből tehát nyolc szépen fejlett hibrid fiókat kaptam, melyekkel nagyon meg vagyok elégedve. Hathetes korukban megindult a színeződés, mert a csőr töve világosodni kezdett. Újabb hét hét eltelte után az első költés egyik fiókája teljesen ki volt színeződve, a másik kettő színeződése még elhúzódott két hétig. A teljes kiszíneződés ideje tehát egyedek szerint változik és 7-9 hétig tart.

A hibridek nem csak a kirepüléskor, de a kiszíneződés után is tipikus apácamadarak voltak némi sirályka beütéssel. A színek elosztását egészen apjuktól örökölték. A fej és a nyak a begyig fakóbarna foltokkal tarkított fekete. A mell és a has színe fehér, ill. barnásfehér, több-kevesebb fekete vagy sötétbarna harántcsíkkal. Az alsó farkfedő tollak barnásfeketék, a tollazat többi része fakóbarna. A csőr világos kékesszürke. A két középső faroktoll kihegyezett és hosszabb mint a többi (tipikus sirályka farkok). Énekük a sirályka énekéhez hasonlít. A legszembetűnőbb különbség a mell és a has színében mutatkozik. E testtájak a sirálykánál fehérek, a feketefejű apácamadárnál azonban az alsó test közepe az alsó farkfedőkkel együtt fekete színű, de kiterjedése az alfajok szerint változik.

A fehér és fekete színek a hibridek alsó részén jelentkező kombinációja érthető, de mi lehet az oka annak, hogy a világos alapszín két példánynál majdnem tiszta fehér, a többinél barnásfehér. A sötét mustrázat is hol tiszta fekete, hol sötétebb, vagy világosabb barna. A vizsgált egyedek száma (8 db) nem olyan nagy, hogy az észlelt változékonyságból messzemenő következtetéseket lehetne levonni.

Elsősorban tisztázandó lenne, hogy a sirályka mama homozygóta volt-e, vagy sem. Ha a barna mamát egy sárga hím sirálykával párosítom és az utódok következetesen barnatarkák lesznek, a tojó nyilván homozygóta, mert a barna szín domináns a sárgával szemben. De ha az utódok között sárgák is lesznek, akkor heterozygóta. Az apácamadár hímét a következő tenyésztésben egy sárga nőstény sirálykával fogom párosítani. Vajon milyen színűek lesznek a fiókák? (A sárga sirálykák ugyanis mind homozygóták). Ezután az egyik hím hibridet barna sirálykával, a másikat sárgával fogom visszakeresztezni, sőt megkísérlem a hibrideket egymás között is párosítani. Az lenne az igazi szenzáció, ha a hibrid tojó is termékenynek bizonyulna, ami azonban kevésbé valószínű.

Néhány szót még az apácamadarakról általában. Néhány faj kapható külföldön rendszeresen: a feketefejű, a feketetorkú, a fehérfejű apácamadár (*Lonchura malaja* L.) és a muskátpinty. A többi rokon faj ritka és nagyon drága. Tollazatuk fekete, fehér és barna színek kombinációja. Nem színpompás madarak, ennek ellenére közkedvelt tagjai a díszpintyállományoknak. Csendes jámbor madarak, egymással és rokonaikkal is pompásan megférnek. Persze szűk helyen unalmasak, képesek hosszú ideig egymás mellett üldögelni, sőt ilyenkor gyakran alszanak is. Aki nem ismeri őket, megrémül, mert ha egy madár nappal szárnya alá dugja a fejét, az nem jó jelent. Az apácamadaraknál ez a jelenség aggodalomra egymagában még nem ad okot. Megcsinálja rajtuk kívül ezt a szalagpinty, ezüstcsőrű pinty és még más amandina fajok is. Hogy valóban nem betegségről van szó, azt bizonyítja a tény is, hogy a szunyókáló társaságból időnként egy-egy hím előhúzza fejét szárnya alól és vígan

énekelni kezd, utána ismét szundít egyet.

Ivari dimorfizmus nincs, a nemeket csak az ének alapján lehet megkülönböztetni. Énekük egészen jelentéktelen, inkább csak látni lehet, mint hallani, mert ilyenkor a hím jellegzetes mozdulatokat végez. A fehérfejű apácamadár pl. az éneklést már kora hajnalban kezdi, amikor még sötét van. Ebben az időben természetesen csend van, tehát hallani is lehet valamit. A madár felemelkedik, nyakát ferdén előrenyújtja, csőrét kinyitja és gyors egymásutánban magas, pötyögő hangokat ad, melyek egy hosszan elnyújtott, dallamos nyiffantásban végződnek. Mindég nagyon élveztem a fehérfejűek énekét, amely a hajnali szürkületben inkább altatódal volt, mint zavaró körülmény. Azt már említettem, hogy a fogságban nehezen költenek. Nekem ugyan a háromszínű apácamadárral kapcsolatban jó tapasztalataim vannak. 20 évvel ezelőtt mi, pesti madárkedvelők több párt hoztunk Németországból és ezek közül úgyszólván valamennyi eredménnyel költött, sőt a fogságban felnevelkedett madarak is tovább szaporodtak. Úgy látszik, sikerült egy fiatal madaraktól álló szállítmányt kifognunk.

A nagy tömegben importált egzóták között mindég akad néhány kiszínezetlen példány is. Ezek a fiatalok tenyésztési célokra különösen alkalmasak. Ha elég nagy helyet és ott fészkelési lehetőséget is biztosítunk az apácamadaraknak, mindjárt nem unalmasak. Élénk, gyors mozgású madarakká válnak, és ha nem is költenek mindig eredménnyel, valódi természetük a megfelelő körülmények között fogságban is megnyilvánul.

Búvár 1963/6

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

15. RÉSZ

A kínai meggyvágó (*Eophona migratoria*) első hazai tenyésztése

A rendszerváltás előtt is megfordultam külföldön, de a határok mindig “határt szabtak” annak, hogy milyen és mennyi madarat kockáztassak a határon történő áthozatalkor. Szomorúan kellett tudomásul venni, - és ebben nem voltam egyedül - hogy a nyugat-európai tenyésztők mennyivel kedvezőbb helyzetben vannak álmaik ilyen irányú megvalósításában, mint mi. Biológus-madárkedvelőként is találkoztam olyan fajokkal utazásaim alkalmával, amelyeknek a rendszertani (taxonómia) szerepét sem sikerült minden esetben tisztázni. Látva azokat a lehetőségeket, valóban utolérhetetlennek éreztem a lemaradást, ez ma sincs másképp, annak ellenére, hogy csatlakoztunk az UNIÓ-hoz. A jelenlegi legkomolyabb diszkriminációt az európai fajok tartásának indokolatlan tiltásában tapasztalhatjuk. Rá kellett jönnünk, hogy már elérhető lenne az UNIÓ-s szabályozás szerint akár ez is (európai fauna), de a hazai szabályozás hibás törvény alkotása, és annak a madár szerető állampolgárokkal szembeni alkalmazása, ezt megghiúsítja. Ennek ellenére lehetővé vált olyan fajok beszerzése, behozatala és szaporítása, amelyre a korábbi lehetőségek mellett gondolni se mertünk. Egy ilyen alkalmat kihasználva akadtam rá, és vettem meg az első pár kínai vagy vándor meggyvágót (*Eophona migratoria*) Hollandiában (2007). A fáradságos út és a szállítás kissé megviselte a madarakat.

Elhelyezésük a következő év tenyésztési időszakáig egy nagyobb kalitban történt, ahol igyekeztem az étrendjük kialakításával az új környezet minél kevesebb stresszel járó elfogadtatását. Néhány nap múlva látszott rajtuk, hogy egészséges, kemény, szívós és nem túl nagyigényű madarak. Elfogadták a napraforgóval, kevés kendermaggal feljavított kanári keveréket.

Előfordulása: Kína, Hong Kong, Japán, Észak-és Dél- Korea, Laosz, Mianmar, Oroszország, Tajvan, Thaiföld és Vietnam.

Külleme: 15-18 cm; 40-57 g, küllemében jelentősen eltér a hím színe és mintázata a tojóétól (ivari dimorfizmus). Erőteljes alkatú, a hím fekete sapkája az első pillanatban alkalmassá teszi a nemek megkülönböztetését. A fiatalok a tojóra hasonlítanak, bár tollazatuk színe a tojótól halványabb. Saját megfigyelés: már az első őszi vedlés után megjelenik a hímek fekete rajzolata a fejen, amely az észak-amerikai rokonaiknál csak a második évben jelent egyértelmű elkülönülést a nemek között (természetesen itt is akad kivétel).

Tápláléka: magevő, erős csőre lehetővé teszi a keményebb magvak feltörését is. Saját tapasztalatom, hogy nagyon kedvelik a bogyókat is: tűztövis, galagonya, berkenye, fagyal, bodza. Tél végén, tavasszal a fák rügyes ágaival és előhajtott fűzfagallyakkal tettem változatossá étlapjukat. A nyári időszak gazdag félérett mag kínálata jelentette számukra a legszívesebben fogyasztott táplálékot a csíráztatott magvak mellett. E mellett kaptak rendszeresen az évszaknak megfelelő gyümölcsöket és zöldségeket.



A rovarok fogyasztása jelezte a tenyésztő szezonra való felkészülésüket és indította be a fészekrakást. A rovarkínálatból a lisztkukac, gyászbogár lárvája nyerte meg legjobban a tetszésüket. A csíráztatott magvakból a mungóbab, napraforgó, zab, kukorica, széklice, hajdina volt a legkedveltebb. Ehhez adtam mirelit borsót és kukoricát. A csíráztatott keverék sok fűszer és gyógynövény aprítékot is tartalmazott.

Fészeképítés, fiókanevelés: Az első sikeres fogságban történt szaporításukról beszámoltak Japánban (Kyushu) (2003), Hong Kongban, feltételezhető, hogy tenyésztették (2007) Tajvanon. A jó telelés után (2008 tavaszán) egy 3mX1,7mX0,8m-es udvari volierben helyeztem el a madarakat. Ennek a röpdének a hátsó vége minden oldalról és felülről is zárt volt.

Félénk, óvatos madarak voltak, így nem számítottam szaporulatra. Magatartásuk és a gyűrűk hiánya a vadbefogott jelleget sejtette, így meglepett amikor április közepétől egyre gyakrabban hallottam a hím jellegzetes énekét. Énekekében sok olyan részlet van, amelyik a feketerigó egy-egy strófájára emlékeztet, természetesen sokkal monotonabb változatban. Egy alkalommal megfigyeltem a hím násztáncát is, ez inspirált arra, hogy minél előbb helyezzek be fészkelési lehetőséget. Erre a célra egy nagyobb méretű műanyag virágcserep bizonyult megfelelőnek, amelybe a tojó igen gyorsan elkészítette a fészket és annyit láttam csak, hogy kotlik. A tojások ellenőrzését meg sem mertem kockáztatni, a korábban említett vad természetük miatt. Még így is a napi etetéseknel a tojó felkelt azonnal a fészekről. A tojások kihűlése nem volt valós veszély, hiszen az a nyár igen meleg volt.



A kelést a kihordott tojáshéj darabokból vettem észre. Megpróbáltam tojás ételt adni, de ez nem vezetett eredményre, sőt 2 fiatal életébe került, amelyet kidobtak a fészekből. Ekkor kezdtem adni a lisztkukacot és az aprított gyászbogár lárvát nagyobb mennyiségben. Figyeltem, hogy hordják-e a szülők az élő eleséget, és megnyugodtam, amikor az etetést végző szülők után a tojó visszaült a fészkekre. Az első napokban a szülők tápláléka is teljesen a rovarok fogyasztására szorítkozott. 14-15. napon egy fióka kirepült, amelyet a szülők a fészken kívül is szorgalmasan etettek. A fiatal elég fejletlen volt, így 2-3 nap után volt csak képes a magasabb helyekre felgallyazni. A vad természetükből adódóan gyűrűzésre gondolni se mertem. 30-35 nap után vált a fióka önállóvá. Közben a tojó ugyanabban a fészekben elkezdte a második keltést,

ebből újabb 2 fióka repült ki. Ez a fióka az első, amelyről a vedlés után kiderült, hogy tojó. A második 2 fióka 1 hím 1tojó lett.

A szülők csak a színeződés után kezdték a fiatalok csipkedését, főleg akkor, amikor a kis fiatal hím fején kialakult a fekete szín. Szívós madarak, ősszel olyan helyre tettem át őket ahol védő ház volt, így fűtetlen helyen teleltek.

A fiatalok értékesítésre kerültek, sajnos egy sem érte meg a következő tenyészszeszt.

Jelenleg is csak egy helyen tudok tenyészmadarakat.

Ezután egy szerencsétlen helyváltoztatás történt és a 2009-es év kimaradt. 2010-ben a hím elpusztult, mivel korát nem ismertem, és beteg sem volt, feltehetően az előregedés okozta pusztulását. 2 év után sikerült alkalmas hímét beszerezni, 2013-ban a tojó az etetőbe helyezte el tojásait, amelyet kanári alá helyeztem, majd kelés előtt keltető gépbe tettem át.

Mind az 5 tojás kikelt a gépben, de a fiatalok az első két napban bélgyulladászerű hasmenésben elpusztultak. 2014-ben a tojó egy szabad volierben 3 tojást rakott, viszont a macskák volier tetején történő zavarása folytán csak 1 fióka kelt ki. Mivel 3-4 napos korában az említett zaklatások következtében reggel azt tapasztaltam, hogy kihűlő félben van a fióka, a fészekből kivettem és sikeresen felneveltem. Tojó lett, és mivel kézzel neveltem nagyon kedves , szelíd madár. Adott a feladat, hogy beszerezsek egy hímét, és így már egy gyűrűzött, ismert korú madárral alakítsam ki a következő évek tenyész párját. A kézi neveléshez egy speciális keveréket és nagyon sok rovar ettettem fel.

Felhasznált irodalom:

<http://translate.google.hu/translate?hl=hu&sl=en&u=http://www.efinch.com/species/haw.htm&prev=search>

<http://translate.google.hu/translate?hl=hu&sl=en&u=http://www.hbw.com/species/yellow-billedgrosbeak-eophona-migratoria&prev=search>

Lipták József

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY



ADÓSZÁM: 18044861-1-15

A Siroki díj (vándorserleg) eddigi tulajdonosai

**1993 Péter Géza
1994 Ballagó Emánuel
1995 Virágh Dezső
1996 Laskay Sándor
1997 Vas Sándor
1998 Tóth Sándor
2001 Lakó Antal
2002 Gere Géza
2004 Diószeghy Sándor
2005 Soós János
2006 (Dogosi Károly jelölt, elhalálozott)
2008 Makai Pál
2011 Pócsi Béla
2012 Pálinkás György
2013 Maróti Béla
2014 Paraszka János**